פועלי כל הארצות התאחדו!

זו הדרך

ZO HADEREKH زو هديرخ

גיליון 16, 14 באפריל 2020

יציאה חברתית

במקום תוכנית היציאה הניאו-ליברלית של ממשלת המעבר הימנית, חיוני להציב תוכנית אחרת - למען הכלל

כולם מדברים על "תוכנית יציאה", המדקדקים במצווה אף מוסיפים: "תוכנית אסטרטגית ליציאה ממשבר הקורנה". בדוברים: גנרלים, מומחים ומומחים מטעם עצמם, נציגי ועדות ומשרדי ממשלה, פרשנים בכירים – "תוכניות היציאה" אופנתיות עד מאוד.

באנדרלמוסיה הממלכתית השוררת בטיפול בקורונה בניצוחו של ראש ממשלת המעבר, בנימין נתניהו, ועדות קמות, מסגרות קיימות מתפרקות מכל תוכן (כגון רח"ל – רשות החירום הלאומית של משרד הביטחון), ומסגרות אחרות שנשכחו זה מכבר, כמו המועצה לביטחון לאומי (מל"ל), קמות לפתע לתחיה. הכל, כצפוי, על טהרת הגברים – בעדיפות קצינים בכירים במילואים, ללא נשים וללא ערבים (ר' ידיעה בעמ' 10). המשותף לוועדות, לפוליטיקאים, לבעלי ההון, לפקידים הבכירים (ואין לשכוח את משרד האוצר ואת בנק ישראל) הוא הנפנוף ב"דאגה למשק". למשק הקפיטליסטי יש להדגיש.

ודאגות יש למכביר. בראש ובראשונה האבטלה המעמיקה. כמעט 26% מכוח עבודה בישראל מחוסר עבודה, וזאת על פי נתונים שפרסם השבוע שירות התעסוקה. מתחילת מארס ועד תחילת השבוע נרשמו כ-936 אלף דורשי עבודה חדשים – כ-90% מהם בחל"ת, 10% פוטרו. מתחילת אפריל הקף הפיטורים בעלייה: 87 אלף נרשמים חדשים. המספר הכולל של דורשי העבודה הפעילים בישראל – למעלה ממיליון עובדות ועובדים.

אלה שיעורי אבטלה ללא תקדים במדינת ישראל, שאף אינם מביאים בחשבון את רבבות מהגרי עבודה, הפליטים ומבקשי המקלט שאיבדו את מקומות עבודתם. הם אינם זכאים לדמי אבטלה ולכן "לא נספרים". גם כ-150 אלף פועלים פלסטינים המועסקים בישראל שקופים – אף הם לא זכאים לדמי אבטלה. אמנם פלסטינים ומהגרי עבודה משלמים לביטוח הלאומי, אך אינם מבוטחים נגד אבטלה.

ועוד לא דיברנו על מאות אלפי העצמאים (כולל העובדים המכונים "פרי-לנסרים"), המעסיקים הקטנים והבינוניים, שנקלעו אף הם למשבר כלכלי עמוק ואינם זכאים לדמי אבטלה. בניגוד לעובדים המאורגנים בהסתדרות, שהכנסותיהם נפגעו בעקבות אבטלה עקב פיטורים או הוצאה לחל"ת, העצמאים מפגינים, מוחים ואף משיגים הישגים (ר' ידיעה בע' 10).

100%
ולא שקל פחות

מה אין בכל "תוכניות היציאה" המוצעות? אין התייחסות עמוקה לבעיותיהם הכלכליות והחברתיות של 90 אחוזים מהאוכלוסייה. אין כל מענה לשאלות כגון שיקום רמת ההכנסה, שמירת רמת החיים, תשלומי מסים, ארנונה, דמי שכירות, חשמל, מים, משכנתא, תשלומי הורים ועוד. אין זה מקרי שמאות מומחים, כלכלנים ופקידים בכירים "שכחו" את העם. הרי גם נתניהו, נשיא המדינה ריבלין ושר הבריאות ליצמן "שכחו" את ההוראות שבעצמם הפצירו לקיימן.

מול השיכחה השלטונית חיוני להציב תוכנית יציאה חברתית המנוגדת תכלית הניגוד לתוכניות הניאו-ליברליות שרוקחות האליטות, ממש בימים אלה. בראש ובראשונה נדרוש פיצוי מלא ("100% ולא שקל פחות") על אובדן ההכנסות של השכירים, המובטלים, הגמלאים, העובדים והעצמאים. שנית, נפעל לכינון חזית רחבה ונחושה שתציב תוכנית זו בראש סדר היום הציבורי ותיאבק למימושה.

גיליון מיוחד

משבר הקורונה

עמודים 3 עד 10

דברים בשם אומרם

חדשות מהצבא הכי מוסרי בעולם

"בתדריך שמעביר לחיילים המפטרלים בדרום תל-אביב, רב-פקד יניב מילר, הוא מזכיר להם את מגבלות הכוח. 'זה שטח אזרחי, לא שטחי הגדה המערבית', הוא מבהיר. 'אם מישהו חושב להתערב במעצר, להשחיל איזו בעיטה - אין לכם סמכות', הוא אומר, 'אני מזכיר לכם, חבר'ה, אנחנו לא בשטחים ולא בגבול. עד ששוטר מוציא כדור לוקח הרבה-הרבה זמן. שוטר יורה במוצא אחרון-אחרון אחרי שירו בו'".

(בר פלג, "הארץ", 3.4)

ארה"ב: בגלל הפנדמיה נרשם מחסור... בנשק

"2.5 מיליון כלי נשק חם נקנו בארה"ב במארס 2020, עלייה של 85% לעומת החודש המקביל ב-2019. 'אנשים קונים עכשיו נשק כי הם מפחדים שהוא ייגמר כמו נייר טואלט', אמר ד"ר ג'ונתן מצל, רופא וחוקר מערכות בריאות, שמחקרו עוסק גם בקשר בין חוקי נשיאת נשק לבין מקרי מוות ופציעה בארה"ב. 'מגפת האלימות בנשק חם נהפכת ליותר קטלנית עכשיו, בזמן שישנה מגפת הקורונה'. הזינוק במכירת כלי נשק נתמך במדיניות היצרניות ולובי הנשק החם, שהזהירו ממחסור וסגירת חנויות. אלה לחצו על הממשל להגדירם כמפעל חיוני, ותובעים את המושל שאסר לפתוח אותן. במהלך השבוע של 16 במארס נראו מחזות של אנשים עומדים בתור לחנויות שמוכרות נשק חם".

("דה מרקר" 5.4)

המלחמה בקורונה... זו ממש מלחמה?

"אני מוטרד מה'ביטחוניזציה' של המשבר שהוא משבר אזרחי, מהשימוש בתקנות שעת חירום, ואני מוטרד מהשימוש של המדינה בתאגידים מסחריים. זו לא מלחמה נגד מדינת אויב וזה לא מאבק בטרור שצריכים להיות מנוהלים על-ידי כוחות הביטחון. משבר אזרחי צריך להיות מנוהל באמצעות כלים אזרחיים ועל-ידי גורמים אזרחיים".

(פרופ' מיכאל בירנהק, "גלובס", 8.4)

על רפואה פרטית בעידן הקוביד-19

"מה שהכי מרתיח אותי זה בתי החולים הפרטיים. לא ייתכן ששם עושים כירורגיה פרטית בשעה שאנחנו בעיצומו של הקרב. למה שלא ייקחו את כל האסותות ויסבו אותם לבתי חולים לקורונה? אנחנו זקוקים למשאבים האלה ולמנתחים האלה. יש לך זמן לעשות ניתוח לא דחוף? בוא אלינו ותעבוד בהצלת חיים".

(פרופ' דורון קופלמן, "הארץ", 3.4)

מגפת האבטלה

"כשמתקרבים ל-10% אבטלה, מתחילים לראות עלייה בתמותה. מדובר בעלייה של 0.4% בתמותה על כל עלייה של אחוז באבטלה מעל 10%, ואנחנו ב-25%. אני לא אוכל לכתוב בתעודת הפטירה שהם מתו מאבטלה, אבל זו בעצם הסיבה. לא מדובר רק בהתאבדויות, אלא גם בתחלואה".

(פרופ' אמנון להד, "הארץ", 3.4)

מכתבים למערכת

החוקה של רוסיה תחת שלטון פוטין

אינני מבין את שיקולי העריכה של "זו הדרך". האם חסרים בישראל כלי תקשורת המוציאים את דיבתה של רוסיה? האם החלטתם להתחרות עמם בהפצת שקרים? למה, למען הגינות עיתונאית אלמנטרית, אינכם טורחים לבדוק את ה"עובדות" ההזויות שפורסמו בגיליון 13 של "זו הדרך" מ-25 במארס במאמר עליו חתום עידן סלוצקר?

במאמר נכתב: "השינויים שהוביל פוטין כוללים בין השאר מעין גרסה רוסית לחוק הלאום הגזעני של ישראל. הגרסה הרוסית קובעת: 'הפדרציה הרוסית היא מדינתו של העם הרוסי בלבד, ושפתה היחידה היא השפה הרוסית'. סעיף זה מערער מן היסוד את מה שהיה בעבר סימן היכר מרכזי של ברית המועצות – אחוות העמים". עד כאן גרסתו של סלוצקר.

אבל מה כתוב במקור? ואני מתרגם ישירות מרוסית את פרק 68 בהצעת החוקה: "שפת המדינה בכל שטח הפדרציה הרוסית היא השפה הרוסית, כשפתו של העם-לפיו-מוגדרת-המדינה, הכלול בברית הרב-לאומית של העמים שווי הזכויות בפדרציה הרוסית". ועוד נכתב בסעיף זה: "זכותן של הרפובליקות לקבוע שפות-מדינה משלהן. במוסדות השלטון הממלכתי, במוסדות המועצות המקומיות, במשרדים הממלכתיים של הרפובליקות, הן נמצאות בשימוש בצד שפת המדינה של הפדרציה הרוסית. הפדרציה הרוסית ערבה לזכותם של כל עמיה לשמירת לשונם, ליצירת תנאים ללימודה ולהתפתחותה. התרבות בפדרציה הרוסית היא מורשת ייחודית של עמה הרב-לאומי. התרבות נתמכת ונשמרת בידי המדינה".

בפרק 69 נכתב, כי "הפדרציה הרוסית ערבה לזכויותיהם של העמים מעוטי-האוכלוסייה השורשיים בהתאם לעקרונות ולנורמות המוכרים של החוק הבינלאומי ולאמנות הבינלאומיות עליהן חתומה הפדרציה הרוסית". על מנת להסיר ספק, הסעיף השני באותו פרק קובע: "המדינה מגינה על תרבותם הייחודית של כל העמים והעדות האתניות בפדרציה הרוסית, וערבה לשמירת המגוון האתנו-תרבותי והלשוני".

כמו כן, ובניגוד למה שנאמר בכתבה, אין בהצעת החוקה אזכור ל"נצרות", ל"מדינה נוצרית" או ל"רומא השלישית"! האזכור היחיד של הדת בטקסט, לאחר שנתקבלו הצעות לשינויים הוא: "הפדרציה הרוסית, שגובשה בהיסטוריה בת אלף שנים, תוך שמירת זיכרון האבות, שהעבירו לנו אידיאלים ואמונה באל, וכן המשכיות התפתחות המדינה הרוסית, מכירה באחדות המדינית שנתגבשה היסטורית".

אני לא ממש מתלהב ממשפט מעורפל זה שבהצעת החוקה, אבל אין לו שום קשר למה שכתב סלוצקר בדבר "רוסיה כמקום היוולדה של הנצרות האורתודוקסית". ראוי להזכיר כי הנצרות ה[יוונית-]אורתודוקסית מוסדה לראשונה תחת האימפריה הביזנטית, בקונסטנטינופול דאז או איסטנבול דהיום, ולאו דווקא במוסקבה.

טלמון סילבר, לוד

ניתן לשלוח מכתבים למערכת באמצעות הדוא"ל
zohaderekh@gmail.com
או לתיבת דואר 26205 ת"א-יפו 6126102

בחסות המשבר, חותר האוצר לפגוע במורים

חופשת הפסח במערכת החינוך מתקרבת לסיומה, ואיתה מתחדשים, כפי שצפו אנשי חינוך רבים, ניסיונותיהם של אנשי משרד האוצר לפגוע בתנאי העבודה של המורים. היעד הבא, אותו סימנו אנשי המשרד (אליהם הצטרפו אנשי המל״ל, שלעת משבר הפכו גם הם, ככל הנראה, אנשי מנהל חינוך) הוא ביטול חופשת הקיץ לשנת הלימודים תש״פ.

ניסיון זה מגיע לאחר שבמערכה קודמת בין האוצר לבין ציבור המורים, שהתחילה עם ההודעה על הפסקת הלימודים בבתי הספר ב-13 במארס, כשל האוצר במאמציו להגיע לתוצאה הרצויה מבחינתו. אנשי האוצר, בראשות מנכ״ל המשרד שי באב״ד, ביקשו תחילה, לפי דיווחים בתקשורת, להוציא את המורים לחל״ת, תוך תשלום 50% בלבד משכרם. לאחר שיוזמה זו נבלמה, העלה האוצר את הדרישה כי המורים יחזירו ימי לימוד על חשבון ימי חופשה עתידיים, תוך התעלמות גסה וניסיונות התנערות מניפולטיביים מהעובדה שעבודתם של המורים לא נפסקה כלל במשך התקופה המדוברת.

שר האוצר משה כחלון ומזכ״לית הסתדרות המורים, יפה בן דוד (צילום: הסתדרות המורים)

תחת לחץ כבד, לרבות איומים מפורשים כי ייעשה נגד המורים שימוש בצווי חירום, הסכימה הסתדרות המורים לחתום על הסכם להפסקת הלמידה מרחוק ולהחזרת ימי הלימוד בקיץ. ארגון המורים העל-יסודיים סירב לקבל את ההסכם ולהפסיק את הלמידה. קול זעקה מוצדק מצד הורים שמחו על ההחלטה לעצור את ההוראה מרחוק, אילץ את האוצר לשוב לשולחן המשא ומתן ולהכיר בלמידה מרחוק.

חשוב להדגיש, שמבחינת האוצר השאלה כלל אינה פדגוגית. הדבר האחרון אשר מעסיק את אנשי האוצר הוא מידת הפגיעה שחוו וחווים התלמידים מבחינה לימודית. שאם לא כן, לא היה מבקש לעצור את הלמידה מרחוק בטענה שזו אינה אפקטיבית. מבלי להיכנס לשאלה האם ניתן לכמת את החשיבות, מבחינת התלמידים, בשמירה על שגרה או על מתח לימודי במהלך תקופה משברית כזו, לא ברור על אלה נתונים הסתמכו אנשי האוצר בטענה שלמידה זו אינה אפקטיבית, או מתי הספיקו לאסוף ולנתח אותם. אנשי האוצר ודובריהם בתקשורת אפילו אינם מנסים להסוות את הדרישה לפגיעה בתנאיהם של המורים בצורך להשלים חומר לימודי כזה או אחר. המטרה, אותה מבקש משרד האוצר להשיג, היא כפולה: מטרה אחת, בעצם משנית, היא לשחרר את הורי התלמידים במהלך חודשי הקיץ מהדאגה למצוא עבורם מסגרת שתאפשר להורים לצאת ללא קושי לעבודה. המטרה השנייה, המשמעותית יותר, היא יצירת תקדים אשר יאפשר פגיעה עתידית בימי החופשה של המורים, אשר מעוגנים בהסכמים קיבוציים.

מעבר לזלזול שמפגין כאן במשתמע האוצר כלפי עבודתם של המורים, זלזול השולל ממנה כל ממד ערכי או פדגוגי ומרדד אותה לשמרטפים מסובסדים מטעם המדינה, עולה השאלה: מטעם מי אמור להגיע הסבסוד הזה? האם החשבון על ההוצאות עקב המשבר הכלכלי יוגש למורים? הרי ציבור המורים סובל ממילא, גם בימי שגרה, מתנאי העסקה נחותים בהשוואה לעמיתיהם ממדינות OECD. כמו כלל העובדים, נפגעו המורים לאורך שנים מהמדיניות הכלכלית הקניבליסטית שמוביל משרד האוצר; או שהחשבון יוגש לאלה שהובילו את מדינת ישראל למצב בו אין היא ערוכה למשבר הקורונה, ונכנסה אליו עם מערכת בריאות ציבורית מצומקת, אשר בקושי רב מספקת את צורכי כלל אזרחיה בימים כתיקונם.

המורים, בניגוד לטענות המגמתיות שמשמיעים בתקשורת אנשי האוצר או דובריו בהתנדבות, נפגעים גם הם כתוצאה ממשבר הקורונה. עצם תשלום שכר עבודתם נמצא תחת איום מראשיתו של המשבר. תוספות שונות, להן הם זכאים בשל ליווי פעילויות שונות, נפגעו כתוצאה מההשבתה הכפויה. למרות הטענות החוזרות ונשנות כאילו מקום עבודתם מובטח, כבר החלו להישמע זמירות על קיצוצים בשעות עבודה ובתקנים — כלומר פיטורים. יתרה מכך - כפי שמסתבר - נאלצים עתה המורים להיאבק על עצם רעיון השכר עבור עבודתם.

בחסות המשבר, במיטב המסורת של ״דוקטרינת ההלם״, מבקש עתה משרד האוצר להשתמש בהזדמנות שנקרתה בדרכו על מנת לערער את מעמדה של חופשת הקיץ. הקמפיין המתוזמר (וכאמור, השקרי ברובו) בתקשורת המסחרית נגד המורים, בטענה כי בעת הזאת עליהם להפגין מנהיגות ולעבוד בהתנדבות מתוך תחושת שליחות, נועד לתכלית אחת - החלשת כוח העמידה הציבורי של המורים נגד הגזרות הללו. זאת מתוך רצון ליצור תקדים שיאפשר בעתיד פגיעה מקיפה וקבועה בזכויות, אותן השיגו המורים ביזע ובדמעות (ובמקרים מסוימים, כתוצאה מהאלימות הגואה כלפי מורים, גם בדם).

נוסף לכל האמור לעיל, אין לפסול על הסף את האפשרות שהאיום בביטול חופשת הקיץ הוא פרובוקציה. מטרת האוצר היא לנסות לדחוף את הסתדרות המורים ואת ארגון המורים העל-יסודיים לפתוח בשביתה, וכך, למצער, לאפשר למשרד האוצר להימנע מתשלום שכר המורים בזמן חופשת הקיץ. סכנת ״בלוני ניסוי״ מעין אלו עלתה בעבר. בהודעת ארגון המורים מ-19 במארס נאמר: ״ישנם לא מעט גורמים שמנסים להכניס אנדרלמוסיה במערכת החינוך ובין המורים לבין עצמם ע״י הפרחת שמועות, דיווחים כוזבים בתקשורת וחצאי אמיתות״.

מול המניפולציות של האוצר ומול הקמפיין התקשורתי שלו שמטרתו לגרום למורים לחוש בושה בכך שהם עומדים על זכויותיהם, יש מקום לקריאה חד משמעית: האחריות לשיקום המשק אינה מוטלת לפתחם של המורים או של כל ציבור עובדים אחר. האחריות לכך מוטלת על הממשלה, שלצורך השיקום תאלץ לשלוח את ידה אל כיסיהם של אלה שקצרו את הרווחים ממדיניותה ההרסנית בעשור האחרון — בעלי ההון.

אדם אלי

ח"כ איימן עודה דורש חלוקת מסכות לכל

החל ביום ראשון השבוע (12.4) כל תושבי ישראל חייבים בחבישת מסכות במרחב הציבורי. זאת, בהתאם ל"צו בריאות העם – חובת חבישת מסכה", לפיו לא ישהה אדם במקום שאינו מקום מגוריו ללא כיסוי הפה והאף באמצעות מסכה המיועדת לכך, או מסכה ביתית בהתאם להנחיות משרד הבריאות.

בעקבות פרסום הצו מסר משרד הבריאות כי יחלק כחצי מיליון מסכות רב פעמיות ל"אוכלוסיות ייעודיות". בנוסף, בהודעה רשמית של משרד הבריאות נמסר כי המשרד פועל להגדלת היצע המסכות הרב פעמיות במטרה להביא לירידת מחירים. יו"ר הרשימה המשותפת, ח"כ איימן עודה (חד"ש), קרא בסוף השבוע לחלק מסכות לכל דורש.

לדבריו, חובת החבישה מחייבת את המדינה לספק את המסכות, בדומה לחלוקת המסכות לפני מלחמת המפרץ. עוד הדגיש כי יש סוחרים המספסרים במחיריהן ושעל המדינה להפסיק מעשים אלה – באמצעות חלוקת המסכות בחינם לכל. "לא ניתן לדרוש מכלל הציבור לחבוש מסכות ולא לספק אותן", הדגיש ח"כ עודה.

הממשלה מאפשרת להוציא עובדות בהיריון לחל"ת

יו"ר ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, ח"כ עאידה תומא-סלימאן (חד"ש – הרשימה המשותפת) דורשת לבטל תקנות לשעת חירום המאפשרות למעסיקים בתקופת הקורונה להוציא לחופשה ללא תשלום (חל"ת) נשים בהיריון. התקנות אושרו בשבוע שעבר בידי ממשלת המעבר הימנית והן כוללות גם נשים בטיפולי פוריות, בחופשת לידה וב-60 הימים שאחריה – בניגוד לחוק הקיים.

עד לאישור התקנות, העובדות היו מוגנות בחוק משנת 1954 מפני הוצאה לחל"ת ללא אישור מיוחד של הממונה על עבודת נשים במשרד העבודה והרווחה. התקנות, שיזם משרד העבודה והרווחה, אושרו תוך עקיפת הכנסת. בפנייה של ח"כ תומא-סלימאן, החתומה בידי עו"ד סאוסן זהר מארגון עדאלה, הוגדר הצעד של ממשלת הימין "מחטף".

לפי דברי ההסבר לתקנות, הן נחוצות כדי למנוע פגיעה במעסיק, "שכן בהיעדר הוצאה לחל"ת, הוא נדרש להמשיך ולהעסיק את העובדת, וזאת בימי משבר שבו צומצמה הפעילות העסקית". לפי משרד העבודה והרווחה, באחרונה הוגשו לממונה על חוק עבודת נשים קרוב לעשרת אלפים בקשות להוצאת עובדות לחופשה, שרק כ-3,800 מהן טופלו. בקואליציית הארגונים למען זכויות העובדים בישראל, טוענים מנגד כי מדובר בפגיעה חמורה, לא מידתית ולא נחוצה בנשים. כמו כן, הארגונים מותחים ביקורת על אישור התקנות לשעת חירום במקום לעגן את השינוי בחקיקה, אף שהכנסת שבה לפעול וחרף אזהרת היועץ המשפטי לממשלה אביחי מנדלבליט מפני שימוש בתקנות לשעת חירום..

עו"ד אורי טורקיה-שלס ממערך הסיוע המשפטי של ויצ"ו ישראל ועידית צימרמן מהקליניקה לזכויות עובדים אף שלחו לשר העבודה אופיר אקוניס ולראש הממשלה בנימין נתניהו מכתב התראה לפני עתירה לבג"ץ נגד התקנות.

אין ייצוג לציבור הערבי במטה המאבק במגפה

הוועדה המיוחדת בעניין ההתמודדות עם נגיף הקורונה, בראשות ח"כ עופר שלח (יש עתיד-תל"ם) פרסמה בשבוע שעבר (7.4) דו"ח ביניים על תפקוד המדינה בעת המאבק במגפה. הוועדה מתחה ביקורת נוקבת על ממשלת המעבר הימינית בראשות בנימין נתניהו.

ח"כ ג'אבר עסאקלה (חד"ש - הרשימה המשותפת) אמר בעת הצגת הדו"ח: "אחת המסקנות היא שהיה חסר ייצוג של האוכלוסייה הערבית בעבודת המטה וגם בנושא ההסברה. לגבי מחסור בכוח אדם רפואי – משרד הבריאות לא הסכים לשלב בוגרי רפואה ממדינות אירופה והעולם שקראנו להכניסם".

לדברי ח"כ עסאקלה, נכון לעכשיו שיעור הנדבקים באוכלוסייה הערבית אינו גבוה, אך צריך להכין תוכנית הסברתית לרמדאן כדי שלא יהפוך לאסון עם שיעור הדבקה גבוה לאחריו. המצב הסוציו-אקונומי בחברה הערבית קשה ודרושה תוכנית למצוקה הכלכלית בעקבות המשבר".

קשיי הילדים השוהים במסגרות חוץ ביתיות בעת משבר הקורונה

דיון בוועדה הרווחה והעבודה של הכנסת, שהתקיים בשבוע שעבר (7.4) חשף ליקויים בטיפול באוכלוסיות שונות במהלך משבר הקורונה. הדיון עסק, בין היתר, בטיפול בילדים במסגרות חוץ ביתיות בעת המשבר. במהלך הדיון, בעקבות תלונות הורים על שאינם מורשים לבקר את ילדיהם, הבהירה עו"ד ליאת יעקובוביץ' ממחלקת ייעוץ וחקיקה במשרד המשפטים כי במקרים של חוסים עם מוגבלות אין למנהלי מוסדות סמכות בחוק למנוע לחלוטין ביקורי בני משפחה.

בתגובה אמרה יו"ר הוועדה, ח"כ עאידה תומא-סלימאן: "אם כך, ההורים יכולים לבוא ולבקר ולערער על מקרים בהם אינם מורשים לעשות זאת. מנהלי המוסדות אינם מעל לחוק, ושיקול הדעת שניתן להם אינו מאפשר למנוע ביקורים באופן גורף. אם יעשו כך, עליהם לדעת שעלולות להיות השלכות למעשיהם".

קבלו את

זו הדרך

מדי שבוע בדוא"ל

או בדואר רגיל

המעוניינים לקבל בדואר אלקטרוני, ללא תשלום, מתבקשים לשלוח כתובת דוא"ל אל: zohaderekh@gmail.com

המעוניינים לקבל בדואר רגיל, מתבקשים לכסות את הוצאות המשלוח באמצעות תרומה של 150 שקל בשיק לפקודת המפלגה הקומוניסטית הישראלית, ת"ד 26205 תל-אביב 6126102

מדריך הביטוח הלאומי בימי מגפה

המאבק בהתפשטות נגיף הקורונה מעורר לא מעט שאלות בכל הקשור בזכויות חברתיות ופוליטיות. בגיליונות "זו הדרך" האחרונים פורסמו מדריכים לזכויות העובדת והעובד, לחירויות דמוקרטיות ולצרכנים. הפעם עוסק המדריך בשאלות שהופנו למוסד לביטוח לאומי ובתשובותיו. המוסד לביטוח לאומי פתח באינטרנט פורטל לכל השאלות הקשורות בדמי אבטלה, בהבטחת הכנסה, בקצבות נכות ועוד:
www.btl.gov.il/About/faq/Corona/Pages/default.aspx

אני בבידוד בעקבות חשיפה במקום העבודה לחולה קורונה. האם אוכר כנפגע עבודה?

מי שנכנס לבידוד כתוצאה מחשיפה לחולה במקום העבודה לא יוכר כנפגע בעבודה, אולם מי שחלה בקורונה כתוצאה מחשיפה לחולה במקום העבודה - יוכר כנפגע בעבודה בהתאם לעמידתו בתנאי הזכאות של הביטוח הלאומי.

קיבלתי הבטחת הכנסה בחודש פברואר, אבל בחודש מארס סגרו את שירות התעסוקה. האם אמשיך לקבל את הקצבה?

מי שקיבל קצבה בחודש פברואר והתייצב כנדרש בשירות התעסוקה עד 15 במארס האחרון, ימשיך לקבל קצבה עבור חודש מרס. טרם נקבעו הכללים לגבי קבלת הקצבה בחודש אפריל.

אבי הקשיש נמצא בבידוד ואין מי שיטפל בו. מה עושים?

מקבלי שירותי סיעוד הנמצאים בבידוד או אלה השוהים בבית שבו נמצא אדם בבידוד, רשאים לקבל את קצבת הסיעוד בכסף, בתנאי שאין בחברות הסיעוד מטפל שיוכל לטפל בהם בזמן הבידוד. לקבלת הקצבה בכסף ניתן להתקשר למוקד טלפוני 2637*.

בשל המגפה, אני חושש שהמטפל יבוא לביתי. מה עושים עם הקצבה?

מקבל קצבת סיעוד שאינו מעוניין בהכנסת אנשים לביתו, יכול לפנות למוסד לביטוח לאומי לבדיקת האפשרות לקבל את הקצבה בכסף לחשבון הבנק. ניתן לפנות למוקד הפניות בנושא סיעוד 2637*.

אני מקבל קצבת סיעוד זמנית. האם הזכאות תוארך לי?

בעקבות משבר הקורונה, האריך הביטוח הלאומי באופן אוטומטי את תקופת הזכאות למקבלי קצבאות באופן זמני.
מקבלי קצבת סיעוד שנקבעה להם זכאות זמנית עד לסוף חודש מארס, תוארך זכאותם לקצבה באופן אוטומטי עד לסוף חודש מאי הקרוב. הודעות מסודרות יישלחו בהקדם לכל מקבלי הקצבאות שזכאותם הוארכה. לגבי הארכות נוספות מעבר ל-31 במאי, נמסר מהביטוח הלאומי: "נערוך הערכת מצב בהתאם להתפתחויות ונעדכן את הזכאים".

הגשתי תביעה לקצבת נכות. האם הוועדות הרפואיות מתכנסות?

הוועדות הרפואיות של הביטוח הלאומי לצורך קביעת זכאות לקצבת נכות ממשיכות לפעול. הן מתכנסות, אך ללא נוכחות המבוטחים, ודנות בהסתמכן על מסמכים רפואיים, זאת במטרה לקבוע זכאות ככל שהדבר ניתן. במקרים אחדים יוצרים נציגי הביטוח הלאומי קשר עם המבוטחים או המייצגים שלהם, כדי שהרופא בוועדה יוכל לשמוע את טענותיהם.

נפגעתי בתאונות עבודה ואני מקבל קצבת נכות זמנית, אך תקופת הזכאות עומדת להסתיים. מה עליי לעשות?

בעקבות משבר הקורונה, האריך הביטוח הלאומי באופן אוטומטי את תקופת הזכאות למקבלי קצבאות באופן זמני. מקבלי קצבת נכות מעבודה שאושרה להם זכאות זמנית - זכאותם לקצבה תוארך עד 30 ביוני הקרוב. הודעות יישלחו לכל מקבלי הקצבאות שזכאותם הוארכה.

אני מקבל קצבת נכות והוציאו אותי לחופשה ללא תשלום בגלל הקורונה. האם אני זכאי לדמי אבטלה?

אפשר לקבל קצבת נכות מעבודה וגם דמי אבטלה. אם יצאת לחופשה ללא תשלום למשך 30 יום ומעלה, תהיה זכאי לדמי אבטלה בהתאם לעמידתך בתנאי הזכאות.

אני בהיריון והוציאו אותי לחופשה ללא תשלום. עכשיו אני מקבלת דמי אבטלה. האם זה ייפגע בדמי הלידה שאני אמורה לקבל?

לא. אם הפסקת לעבוד בזמן ההיריון, קבלת דמי אבטלה לא פוגעת בסכום דמי הלידה שתקבלי. הביטוח הלאומי מחשב את דמי הלידה לפי החודשים שקדמו למועד שבו הפסקת לעבוד.

אני בהיריון, עצמאית שהכנסותיה נפגעו קשות בעקבות המשבר. האם זה ישפיע על דמי הלידה שאקבל?

חישוב דמי הלידה לעצמאיות הוא לפי ההכנסה שהייתה בשנת הלידה או בשנה הקודמת – הגבוהה מביניהן.

נפקדים ממהדורות החדשות

האולפן ריק... מערבים (צילום: חדשות 13)

התקשורת הישראלית המשודרת בשפה העברית מזניחה כמעט לחלוטין את החברה הערבית בכל הקשור לסיקור מגפת הקורונה. כך עולה מבדיקה שערכה חברת יפעת מחקרי מדיה במסגרת מדד הייצוג - מיזם מתמשך בשיתוף ״העין השביעית״ ועמותת סיכוי.

בימים בהם עוסקת התקשורת רבות בהתפרצות מגפת הקורונה בקרב קהילות יהודים חרדים, מעניין להיווכח כי אין כמעט עיסוק במתרחש ביישובים בישראל שבהם חיים ערבים. גם לאזרחים הערבים של מדינת ישראל בעיות ייחודיות המצריכות תשומת לב בימי מגיפה. המחסור בסיקור הולם ובמתן הנחיות לציבור הערבי בישראל, כיצד להתגונן מפני מגפת הקורונה וכיצד לבלום את התפרצותה, עלול לגרום לאיחור קטלני בהפנמת הצעדים הדרושים. זאת בעת שעל פי נתוני התחלואה ביישובים הערביים, שפרסם משרד הבריאות במוצ״ש (11.4), עולה כי 1,847 ערבים נדבקו בירושלים המזרחית שתחת הכיבוש, ו-477 נוספים ביפו. ערים אלה נמצאות בראש הטבלה מבחינת תחלואה בחברה הערבית. מספר החולים הגבוה ביותר לנפש בחברה הערבית הוא בדבוריה, בה נדבקו 22 איש מתוך אוכלוסיה של כ-11 אלף בני אדם. בג׳סר א-זרקא אובחנו 31 חולים, מתוך 649 נבדקים, וזאת כאשר מתגוררים בו כ-15 אלף תושבים.

דווקא בתקופה זו חיוני שהתקשורת המרכזית בשפה העברית תספק לציבור הערבי בישראל, בכל הכלים העומדים לרשותה, מידע אמין ועדכני לגבי מגפת הקורונה והדרכים למנוע את התפרצותה. במציאות, קורה בדיוק ההיפך.

לדברי ״העין השביעית״, להפקרת החברה הערבית בידי התקשורת כמה היבטים. לא רק הציבור הערבי נדחק מהמסך בסיקור הקורונה בתקשורת בעברית, גם התוכניות הייעודיות המיועדות לו: בשני ערוצי הטלוויזיה המסחריים פגעו במהדורות החדשות היחידה בערבית. בנוסף, כשמראיינים מומחים בקשר לקורונה, נרשם מספר מזערי של מומחים מקרב החברה הערבית בישראל. זאת חרף העובדה שכרבע מאנשי צוותי הרפואה בישראל, רופאים ואחיות, הם ערבים.

לפי בדיקת חברת יפעת, במהלך חודש מארס התפרסמו בערוצי התקשורת המרכזיים ברדיו ובטלוויזיה - כאן ב׳ וכאן 11 של תאגיד השידור הישראלי, תחנת הרדיו הצבאית גלי צה״ל ושני ערוצי הטלוויזיה המסחריים רשת וקשת – יותר מ-12 אלף אייטמים שעסקו במגפת הקורונה בישראל. מתוכם, רק ב-221 אייטמים, כ-2% בלבד, היה אזכור כלשהו לחברה הערבית. זאת על אף שכ-20% מאזרחי המדינה הם ערבים.

בלטו לרעה ערוצי הטלוויזיה, בהם הסיקור היה אפילו נמוך יותר. בקשת (עורך חברת החדשות: אבי וייס), רק 1.3% מכל האייטמים שעסקו בקורונה בישראל הזכירו את החברה הערבית. בכאן 11 (עורך חטיבת החדשות: ברוך שי), רק 1.5% מכלל האייטמים שעסקו בקורונה בישראל הזכירו את החברה הערבית. ואילו ברשת (עורך חברת החדשות: ישראל טויטו), רק 1.6% מכלל האייטמים שעסקו בקורונה בישראל הזכירו את החברה הערבית. בגזרת הרדיו מובילה כאן ב׳, עם שיעור של 2.4%, על פני 2.1% של גלי-צה״ל (מפקד התחנה: שמעון אלקבץ).

על אף שכאן 11 מוביל בהפרש זניח על קשת, ההשוואה מעמידה דווקא אותו באור הפחות מחמיא, שכן הערוץ הוא חלק מתאגיד השידור הישראלי. החוק מטיל עליו חובה לשקף נאמנה את כלל חלקי החברה בישראל, מה גם שתקציבו אינו תלוי בהיקפי הפרסום, שצומצמו מאוד בשבועות האחרונים.

פער דרמטי נחשף כאשר נבחנו ההקשרים של האייטמים שעסקו במגפת הקורונה. ב-41% מתוך קרוב ל-12 אלף האייטמים על הקורונה בחברה היהודית בישראל, הוזכרו ההשלכות הכלכליות הקשות של צעדי המנע מפני התפשטות המגיפה. לעומת זאת, כשבדקו בחברת יפעת את האייטמים שבהם היה אזכור לחברה הערבית התברר כי רק ב-5% מהם שולב ההקשר הכלכלי.

בדיווח של ״העין השביעית״ צוין כי ״בזכותה של התקשורת ייאמר כי במעט האייטמים שבהם כן התייחסו לחברה הערבית, בדרך כלל השתתף דובר ערבי והנושאים המרכזיים היו רלוונטיים לאוכלוסייה״. לפי בדיקת יפעת, מבין 221 האייטמים שהזכירו את החברה הערבית בתקשורת המשודרת המרכזית, ב-105 היה מרואיין ערבי – נתון שאינו מגבה את האמירה ״בדרך כלל״. בין המרואיינים הערבים בלטו אנשי רפואה וחירום, וכן חברי כנסת מהרשימה המשותפת, פעילי ארגונים חברתיים, ראשי רשויות ואזרחים מן השורה.

פער יוצא דופן מצאה חברת יפעת בהשוואת זהות הדוברים במעט האייטמים שבכל זאת הזכירו את הקורונה בחברה הערבית בישראל. בעוד שבגלי-צה״ל, כאן 11, כאן ב׳, וקשת – היו דוברים ערבים בין 75% ל-87% מהדוברים בשידור, בערוץ רשת נמצאו רק ב-50% מהאייטמים על הקורונה בחברה הערבית דוברים ערבים. במילים אחרות, ברשת דיברו אמנם על הקורונה בחברה הערבית יותר מאשר בקשת או בכאן 11, אך מיעטו לתת לדוברים מקרב החברה הערבית את זכות הביטוי.

בדיקת עומק של האייטמים שהזכירו את החברה הערבית מעלה כי הם הוקדשו לשלל סוגיות, ובעיקר למיעוט בדיקות קורונה בחברה הערבית ולצורך בהקמת מתחמי בדיקות קורונה בערים ערביות. אייטמים רבים יחסית הוקדשו גם לצורך לתרגם את ההנחיות לציבור לשפה הערבית, ולמקומם של אנשי הרפואה הערבים בחזית המאבק בנגיף זה בדיוק סוג האייטמים שבהם יש צורך כדי למנוע התפרצות של המגיפה בערים ערביות. למרבה הצער אייטמים אלה היו מיעוט זניח בשלל האייטמים על מגפת הקורונה בישראל.

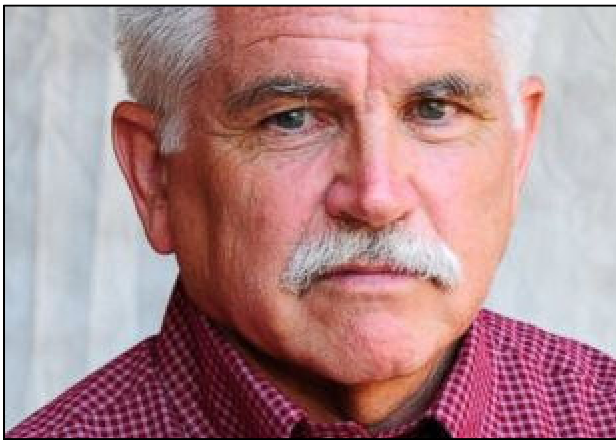

פרופ' מייק דייוויס, פעיל חברתי וחוקר מרקסיסטי (צילום: קומון דרימס)

מגיפות, סופר-קפיטליזם ומאבקים

שריף עבד אלקודוס מכתב העת המצרי "מדא מסר" שוחח עם מייק דייוויס - סופר, היסטוריון ופעיל חברתי ופוליטי אמריקאי, פרופסור אמריטוס באוניברסיטת קליפורניה ריברסייד ומחברם של למעלה מעשרים ספרים. להלן קטעים מהשיחה.

מדוע מתגלים זנים של שפעת לרוב בדרום-מזרח אסיה?

לנגיפים יש בתי גידול טבעיים: למשל, כמעט כל התפרצויות הכולרה מקורן במים החמים והרוויים בהפרשות צואתיות במפרץ בנגל. לנגיפים אחרים יש בתי-גידול קבועים במשפחות בעלי חיים מסוימות: דבר במכרסמים, שפעת בעופות בר, קדחת צהובה בקופים וקורונה בעטלפים. השפעת למיניה מופיעה לרוב בדרום סין. מערכת החקלאות של דרום סין הייתה הפרודוקטיבית ביותר במשך אלפי שנים. אך שדות אורז מוצפי-מים מושכים עופות נודדים, שתכופות מעבירים זני שפעת חדשים לעופות ביתיים, שבתורם מדביקים חזירים - בעל חיים שמערכת החיסון שלו דומה מאוד לשלנו. מעבר הווירוס מחזירים עלול להוביל להופעת נגיף היברידי קטלני, החודר גם לתאי הנשימה של בני האדם. התוצאה - מגיפה כמו זו שהתפשטה בשנים 1918-1919.

מה הסיבה שנגיפים, כמו נגיף קורונה, גורמים לעתים קרובות להתפרצויות קטלניות?

וירוסים הם בעצם גנים טפיליים המשתלטים על המנגנונים הגנטיים של התאים אליהם הם פולשים כדי לשעתק את עצמם. לנגיפים המבוססים על דנ"א יש מנגנון מובנה שמבטיח שכפול מדויק, אך לווירוסים כמו הקורונה אין מנגנון כזה. זו הסיבה ששפעת מסוג A משתנה מדי שנה וממשיכה לתקוף בני אדם למרות זיהומים קודמים.

האם מגפת הקורונה הפתיעה?

דבר לא היה פחות מפתיע. התקרבות של מגיפה הייתה בראש מעייניהם של האפידמיולוגים מאז פרוץ הסארס בשנת 2003. בעקבות שפעת העופות (2005), פרסמה ממשלת ארה"ב אסטרטגיה לאומית, שכן נמצא כי מערכת הבריאות הציבורית האמריקאית לא הייתה מוכנה להתפרצות רחבת היקף. לאחר שפעת החזירים (2009) עודכנה האסטרטגיה, ובשנת 2017, שבוע לפני כניסתו של טראמפ לתפקיד, בדקו את תגובת הסוכנויות ובתי החולים הפדרליים למגיפה שמקורה בנגיפים שונים. כצפוי, לא עלה בידי המערכת למנוע בעוד מועד את ההתפרצויות או לשטח את העקומות. המערכת כשלה בניצול ההנדסה הגנטית ליצירת מאגר של אנטי-וירוסים ושל חיסונים חדשים.

האם קיימת גלובליזציה קפיטליסטית מבחינה ביולוגית?

מערכת עולמית של הצבר הון הורסת את הגבולות המסורתיים בין מחלות של בעלי חיים לאלה של בני אדם; מגבירה את כוחם של המונופולים של יצרני התרופות; מפיצה פסולת מסרטנת; מסבסדת אוליגרכיה; מערערת ממשלות מתקדמות המחויבות לבריאות הציבור; מחסלת קהילות מסורתיות; והופכת את האוקיינוסים לביוב. פתרונות השוק מנציחים תנאים חברתיים שתיאר הסופר צ'רלס דיקנס בבריטניה של המאה ה-19, כמו גם את הגישה המוגבלת של בעלי הכנסה מועטה למים נקיים ולתברואה.

המשבר הנוכחי אכן מכריח את ההון להתמודד עם התמוטטות אפשרית של רשתות הייצור הגלובליות שלו ושל יכולתו להשיג בכל עת בחו"ל אספקה של עבודה זולה יותר. יחד עם זאת פותח המשבר שווקים חשובים חדשים או מתרחבים לחיסונים, למערכות עיקור, לטכנולוגיית מעקב, למשלוח סחורה עד הבית ועוד. שילוב הסכנות וההזדמנויות יוביל לתיקון חלקי: מוצרים ונהלים חדשים יפחיתו את הסיכונים הבריאותיים התמידיים לפריצת מחלה. אך הגנות אלה יהיו מוגבלות כל עוד יישארו בשליטה של שווקים ושל משטרים לאומניים וסמכותיים או של המדינות העשירות ושל המעמדות העשירים. בתנאים אלה יעמיקו ההגנות את הפער בין בעלי המשאבים, שביכולתם למתן את ההשפעה של שינויי אקלים ומגיפות חדשות, לבין חסרי האמצעים.

האם מאפשרת המגפה התחדשות של הניאו-ליברליזם?

כמו במקרה של מלחמות, מיישמות ממשלות ואליטות שלטוניות מדיניות שנחשבה בעבר "קיצונית" על מנת לשמר את התמיכה בהן. במהלך שתי מלחמות העולם נעשו ויתורים גדולים למעמד הפועלים במדינות בעלות הברית, כולל הכרה בהתאגדות מקצועית ובמו"מ קיבוצי והרחבה של הזכות לבחור. הקפיטליזם הממלכתי של תקופת המלחמה הניב גם ניהול ישיר מצד המדינה או הצבא של מסילות רכבת ושירותים. למרות שהאופוזיציה נגד המלחמה דוכאה, השיגו העובדים בכל זאת תמורה להשתתפותם בייצור המלחמתי. כשהמלחמות נסתיימו, ניסו התאגידים לבטל את הוויתורים שעשו ולהפריט את תעשיות המלחמה, אולם האיגודים והשמאל נלחמו כדי לשמור על מה שהשיגו. זו הסיבה שב-1919 היה גל השביתות הגדול בהיסטוריה.

המצב כיום דומה. בצד מדיניות דיכוי, ממשלות מבוהלות מאשרות גם צעדים מתקדמים כמו, למשל, הלאמת בתי חולים באירלנד ושמירה זמנית על גובה ההכנסה בארצות-הברית. ההון הגדול ומפלגות הימין נאבקים לבסס סדר יום קפיטליסטי בתוך המשבר, ואילו השמאל בוחן הזדמנות לרפורמות קבועות כמו שירותי בריאות לכל. אולם התופעה החשובה ביותר היא הופעתו מחדש של מעמד פועלים שרכש תודעה היסטורית. אני מתייחס לקואליציה הרחבה של עובדי שירותי הבריאות המאורגנים בארצות- הברית, בהובלת איגוד האחיות, עליה ניתן לסמוך שתמלא תפקיד מוביל משמעותי יותר במאבקי המחר למען זכויות חברתיות בסיסיות. על הכוחות המתקדמים להקנות לסולידריות עם המטפלים בחזית, עם צוותי הרפואה, עדיפותם המידית.

תרגום: אבישי ארליך

ריאיון עם הבמאי הבריטי קן לואץ' על משבר הקורונה

פעם האנשים דרשו שינוי חברתי עמוק

קן לואץ' (83), הבמאי הבריטי הוותיק, סבור כי רק חיזוק מנגנוני הרווחה והבריאות הציבורית יכול לחלץ את ארצו מן המיצר. בריאיון שראה אור בשבוע שעבר בעיתון הספרדי "אל פאיס", התייחס לואץ' באריכות למצב הפוליטי והחברתי שנתהווה עקב משבר הקורונה, בייחוד במולדתו בריטניה. לואץ' הצטרף לחרם על ישראל בגלל הימשכות הכיבוש של השטחים הפלסטיניים, אך מאשר הקרנות של יצירותיו בישראל. אחד מסרטיו האחרונים, "אני, דניאל בלייק" (2016), מגולל את קורותיו של עובד מבוגר שחלה והמנסה ללא הצלחה לקבל את קצבתו. סרט זה הוקרן בהצלחה רבה ברחבי הארץ (ר' צילום מתוך הסרט בעמוד זה).

לואץ' שוחח עם הכתב הספרדי מביתו בעיר באת' שבדרום-מערב אנגליה. לדברי הכתב, לואץ' הוא "אחד מאנשי הקולנוע החברתי הבולטים בעולם".

איך אתה מרגיש? האם אתה מסוגל לעבוד בעיצומו של המשבר?

אני מרגיש טוב ומבלה בביתי עם זוגתי. את רוב הזמן אני מקדיש לשיחות עם חברים, אך לא ממש מצליח לעבוד, פרט לשיחות רבות עם שותפי, התסריטאי פול לברטי. מצב רוחי לא משופר במיוחד בימים אלה.

אכן, השלכות הפנדמיה בבריטניה קשות למדי.

אני אזרח במדינה שממשלתה חסרת כל יכולת. לא היו לה שום תוכניות להתמודד עם הנגיף. צוותי הרפואה מתמודדים עם מספר חולים גדל והולך אבל ללא אמצעי הגנה. הממשלה נטשה את האזרחים, ובייחוד את הזקנים. הם ידעו שסכנת הנגיף קרבה. אפשר להבין את ספרד ואת איטליה שהיו הראשונות להתמודד עם הנגיף באירופה, אבל לא את בריטניה. ראש הממשלה בוריס ג'ונסון העדיף להציל את הכלכלה במקום את האזרחים. לבסוף אף הוא נדבק בנגיף. ג'ונסון הוא כישלון מוחלט, וממשלתו פועלת אך ורק למען שוק ההון. הממשלה מסרה מידע שגוי, חלקי ומבולבל לציבור. לא ברור מי רשאי לעבוד ומי צריך להישאר בביתו. אבל גם אלה שנאלצו להמשיך לעבוד – מצאו מקומות עבודה שאינם שומרים על בריאותם. המצב השורר כעת בבריטניה עורר גל של זעם חסר תקדים. המצב מזכיר את תחילת מלחמת העולם הראשונה, עת נשלחו מיליוני צעירים להילחם בחזית כבשר תותחים. כך מתייחס כעת ג'ונסון לצוותי הרפואה.

בסרטך, "הרוח של 45", מתוארת הסולידריות של אזרחי בריטניה במהלך מלחמת העולם השנייה ואת הרצון לבנות חברה צודקת. האם נחוש בכך שוב?

ההבדל הוא שאז דרשו האנשים שינוי עמוק והייתה מנהיגות פוליטית שיכלה לממש דרישות אלה. הנהגת מפלגת הלייבור הדיחה את ג'רמי קורבין לאחר שתקפה אותו ללא הפסק במשך שנים רבות. ההנהגה החדשה התמרכזה ודומה יותר לקפה נטול קפאין. חברי הנהגה זו מאבדים כעת כל יכולת להוביל את הזעם הציבורי לעבר שינוי. עכשיו מבינים רבים וטובים ששנים של הזנחת הרפואה הציבורית ושל פגיעה קשה במדיניות הרווחה הביאו אותנו עד הלום. אפשר להגיד שהאסימון נפל אצל רבים ונתגבשה ההבנה שזו לא תאונה, כי אם תולדה של מדיניות מתמשכת. כלומר, שהמשבר הנוכחי הוא מה שניתן לצפות מהמשטר הקפיטליסטי הגוסס.

הרולד רובין

נגן הקלרנית הרולד רובין נפטר (1.4) בגיל 87. רובין, שהיה גם צייר ואדריכל, נמנה עם חלוצי הג'ז החופשי בישראל. משך שנים רבות היה רובין "איש הג'ז" של מועדון הגדה השמאלית בתל-אביב, בו הירבה להופיע בהרכבים שונים. לפני כעשור, בנובמבר 2010, עמד במרכז האירוע לציון מלאות 20 שנה לגדה השמאלית. כצייר מחונן, אייר רובין את השער של גיליון "זו הדרך" שהוקדש לציון 40 שנה להופעתו (אוגוסט 2005).

רובין נולד בדרום אפריקה ב-1932. שני דברים משכו אותו לג'ז כנער: הנגינה של בני גודמן, שגרמה לו לבחור בקלרנית, והריקודים הסוערים שהיו חלק בלתי נפרד ממוזיקת הסווינג. בשנות ה-50 הפגין רובין נגד שלטון האפרטהייד במולדתו והרבה לנגן עם מוזיקאים שחורים. ב-1960 הציג סדרת ציורים תחת הכותרת "סדרת שארפוויל", שהייתה התגובה הראשונה והיחידה של אמן לבן בדרום אפריקה לטבח שארפוויל, בו ירתה המשטרה בקבוצה של מפגינים שחורים לא אלימים, הרגה 59 ופצעה כ-180. השלטונות הגזעניים תקפו אותו, בין היתר, בגלל ציור שהציג ובו נראה ישו הצלוב ובצדו המשפט "סלחו לו כי לא ידע מה הוא עושה" – היפוך של המשפט שמופיע בברית החדשה, ובו אומר ישו לאלוהים על בני האדם: "סלח להם כי לא ידעו מה הם עושים". הוא הועמד לדין אך זוכה מאשמת חילול הקודש. למרות זאת, החליט לעזוב את דרום אפריקה בגלל שמאס בשלטון האפרטהייד.

את לימודי האדריכלות השלים רובין בלונדון, וב-1963 הגיע לארץ. מאותה שנה עבד במשרדו של האדריכל אריה שרון בתל אביב עד לפרישתו ב-1984. בשנותיו האחרונות סבל רובין ממחלת האלצהיימר. הוא המשיך לנגן, בין השאר עם מוזיקאים שהיו צעירים ממנו ביותר מ-60 שנה. בסוף 2018 מצבו לא איפשר לו להמשיך.

מועדון הגדה השמאלית, מנהליו במשך העשורים האחרונים, מבקריו וחבר פעיליו ופעילותיו הביעו צער עמוק נוכח מותו של הרולד רובין ושלחו תנחומים למשפחתו.

אפרים דווידי

פול רובסון (צילום: מורנינג סטאר)

מוסיקה וקולנוע לימי קורונה

מפול רובסון לגדה השמאלית

לימי קורונה הארוכים, מציעה מערכת "זו הדרך" צפייה בסרטים ובסרטונים נגישים ברחבי האינטרנט; חלקם חדשים וחלקם ישנים יותר – אך כולם ללא תשלום.

פול רובסון, הזמר הקומוניסטי האמריקאי הנודע, היה גם שחקן, ספורטאי, סופר, עורך דין ופעיל למען זכויות אדם, עובדים ושחורים. הוא הזמר שהביא לבימת הקונצרטים את ה"ספיריטואלס", שירי האחווה והחירות האפרו-אמריקאים. מתוך אוסף השירים העצום של רובסון בחרנו בבלדה לג'ו היל, מהגר שוודי ולוחם למען התארגנות עובדים, שהוצא להורג בארה"ב בנובמבר 1915, עת היה בן 36:

https://www.youtube.com/watch?v=n8Kxq9uFDes

שביתה: סרטם התיעודי של אסף סודרי ואמיר טאוזינר שהופק עבור מחלקת התעודה של הטלוויזיה הישראלית - רשות השידור. הסרט מגולל את קורותיה של קבוצת עובדים, רובם תושבי דימונה, במפעל חיפה כימיקלים דרום במישור רותם. ב-2003 הם החלו להתארגן ואף שבתו חרף איומיו של בעל הבית האמריקאי והתערבות המשטרה. בתפקיד אורח: יו"ר ההסתדרות, עמיר פרץ, אז בעל שפם – וזה כל ההבדל. ספוילר: העובדים ששבתו פוטרו ברובם.

https://www.youtube.com/watch?v=_Vb3bRkqPSA

הטלוויזיה החברתית: הקולקטיב המתעד בעקביות ובנחישות את כל המאבקים החברתיים בישראל מ-2006, בהובלת אהוד שם טוב, מציג אלפי סרטונים וכתבות.

https://tv.social.org.il

הגדה השמאלית: מועדון הגדה השמאלית בתל-אביב מציע ביקור מקוון בתערוכתו המצוינת של רני פרדס, "אד הוק". לא חייבים להגיע לרחוב העם 70. התערוכה זמינה כעת לסיור וירטואלי – למי שהתגעגע ולמי שטרם ראה.

http://tiny.cc/n5vsmz

קריאה לימי קורונה

העיתון "קול העם"

מערכת "זו הדרך" ממליצה מדי שבוע על ספר לקריאה. אלא שהפעם אין מדובר בספר, אלא בעיתון: "קול העם", הביטאון הקומוניסטי שהחל להופיע בתנאי מחתרת תחת שלטון המנדט הבריטי. באוגוסט 1937 החלה המפלגה הקומוניסטית הפלשתינאית בהוצאתו אחת לחודש. הוצאת העיתון נתאפשרה בעיקר הודות לתרומות של חברי המפלגה ושל ידידיה. עד 1942 הופץ העיתון בחשאיות. ב-1942 החל להופיע כשבועון. בדצמבר 1944, הודות למאמצים ציבוריים ומשפטיים, נתן משרד הפנים המנדטורי לעיתון רישיון הופעה, והוא הופץ באופן חוקי החל ב-20 בדצמבר 1944.

כבר מהגיליון הראשון תפסו מקום מרכזי ב"קול העם" רשימות על תנאי העבודה והשכר של פועלות ופועלים ועל מאבקיהם, יחד עם ביקורת נוקבת על עמדותיה של הנהגת ההסתדרות. הגיליון הראשון של העיתון כיומון ראה אור ב-14 בפברואר 1947. "קול העם" קידם בברכה את החלטת עצרת האו"ם מנובמבר 1947 בדבר כינון שתי מדינות, תמך בהקמת ישראל ותבע להקים בצידה את המדינה הפלסטינית.

בישראל הצעירה בלט העיתון בקו החברתי העקבי והאופוזיציוני שלו. התקפותיו על משטר מפא"י, ובייחוד על יחסו לעובדים, למובטלים ולעולים, היו הקשות מכל מה שפורסם בעיתונות העברית. כך היה גם ביחס לאפליית המיעוט הלאומי הערבי-פלסטיני. כתוצאה מכך בלטה גם יד הצנזור הרשמי בדמות כתמים לבנים בעמודי העיתון.

הצנזורה פסלה ידיעות ומאמרים, ואילו שר הפנים הוציא לעתים מזומנות צווי סגירה נגד העיתון. במקרים אחרים הוגשו נגד האחראים לעיתון כתבי אישום פליליים. במשפט הפוליטי הראשון בתולדות ישראל, הידוע כ"משפט קול העם – בן-גוריון" (נמשך בשנים 1949-1951), הורשעו האחראים לפרסום המאמר הראשי בעיתון ב"הוצאת שם רע על ראש הממשלה". פסק דין של בית המשפט העליון, שפורסם באוקטובר 1953 בעקבות העתירה של "קול העם" נגד אחד מצווי סגירתו הפך תשתית חופש הביטוי בישראל.

במסגרת "קול העם" פורסמו באופן סדיר מוספים, ובהם מוסף לספרות, מוסף לאמנות וביקורת ואף 'הפינה לילד'. בשנות ה-50 וה-60 ערך המשורר אלכסנדר פן את המוסף הספרותי וגם פרסם בו שירים ופואמות, וכמוהו גם סופרים ערבים ילידי הארץ וארצות האזור. במוסף לספרות פרסמו מיצירותיהם, בין היתר, הסופרים, המשוררים והמבקרים מרדכי אבי-שאול, אביגדור המאירי, חיה קדמון, מיכאל הרסגור, פנחס גינוסר, עמוס לוין (אריה דקר), רות לוין ומשה נוף-ברזילי. המחזאי חנוך לוין והמשורר דוד אבידן פרסמו בו יצירות ביכורים.

עקב הפילוג במפלגה בשנת 1965, נותר העיתון בידיים של משה סנה וקבוצתו, שחדלו להוציאו לאור ב-1972. יצוין, כי באוגוסט 1965 החל להופיע שבועון מק"י "זו הדרך" אשר מאז ועד היום רואה אור ללא הפסקה.

בשנה שעברה השלימה הספרייה הלאומית את הדיגיטציה של אוסף "קול העם" וניתן לעיין בדפיו באמצעות האינטרנט. השימוש באתר הספרייה הלאומית ידידותי למדי. באמצעות האתר ניתן לבחור יום, חודש או שנה ולעיין בכל הגיליון, בעמוד מסוים ואף בידיעה בודדת.

לאוסף המלא המקוון של "קול העם":

https://web.nli.org.il/sites/jpress/hebrew/pages/kol-haam.aspx

מחאת העצמאים

מאות עצמאים הפגינו השבוע (13.4) בתל אביב, בשיירת מכוניות שיצאה מחוף הצוק שבצפון העיר לקריית הממשלה שבמרכזה. במהלך העצרת, בשעה 12:00 בדיוק, צפרו הנהגים "צפירת אזעקה נגד הממשלה". "מאות אלפי עצמאים קורסים, ואם הממשלה לא יודעת את זה, אז בשביל זה אנחנו פה – להגיד מספיק ודי", אמר אחד הדוברים בהפגנה.

בהפגנה לקחו חלק ארגונים רבים: ארגון המסעדות והברים, מחאת השולמנים, לשכת יועצי המס, ארגון הבמאים והבמאיות, התאחדות העסקים הקטנים ועוד. המפגינים דרשו כי יוענק פיצוי הולם מקרן מס רכוש על בסיס ירידה במחזור – כפי שניתן לעסקים לאחר מלחמת לבנון השנייה ולאחר מלחמת צוק איתן. בנוסף, הם דורשים להשוות בין תנאיהם לבין תנאי השכירים, כך שיקבלו דמי אבטלה כפי שמקבלים שכירים. דרישה נוספת היא שרשות המסים תאחד את שנות המס של 2019 ו-2020, כדי להציל את עסקיהם מקריסה.

במכתב ששיגרה לה"ב – לשכת ארגוני העצמאים והעסקים בישראל, לראש ממשלת המעבר, בנימין נתניהו, התריעו בעלי העסקים הקטנים על הפגיעה האנושה בהם. "כעת העצמאים שרויים בדאגה עמוקה – האם יהיה להם עסק לחזור אליו ביום שאחרי, בעוד חובותיהם נערמים ומצטברים" כתבו.

בעקבות המחאה שהחלה לפני כמה שבועות, הכריזו משרד האוצר ורשות המסים על תנאים משופרים לפעימה השנייה של מענק העצמאים שיינתן במאי (עד 10,500 שקל, גם לעסקים בלי מחזור של מעל מיליון שקל). כמו כן, ניתנה הקלה בארנונה ושופרו התנאים להלוואות בקרן בערבות מדינה. אולם העצמאים טוענים, כי התנהלות הממשלה גורמת לאי ודאות ומביאה למצב שבו יהיה קשה עוד יותר לשוב ולהפעיל את העסקים כאשר המשק ישוב לפעילות. "חוסר הוודאות והיעדר תוכנית כלכלית מערערים גם את העצמאים", כתב לראש הממשלה נשיא לה"ב, עו"ד רועי כהן.

אחד הדוברים בהפגנה הדגיש: "אנחנו מוותרים על הפעימה הראשונה המגוחכת. 3,000 שקל בממוצע ל-25% מהעסקים – זה הפתרון המקצועי שלכם לעסקים? רק מתווה חוק מס רכוש וקרן הפיצויים הוא המודל הנכון שיאפשר להחזיר את המשק לפעילות מלאה. אם אתם לא יודעים מה לעשות - תתפטרו ויפה שעה אחת קודם. ניתן עדיין להציל את ישראל, אבל לא כאשר אתם אוחזים בהגה".

הרבה גנרלים ובלי נשים

עשרות ארגוני נשים, אקדמאיות ופעילות פמיניסטיות יהודיות וערביות פנו השבוע לראש ממשלת המעבר בנימין נתניהו ולראש המל"ל, מאיר בן שבת, בדרישה להבטיח ייצוג לנשים בצוות המומחים להתמודדות עם מגפת הקורונה. הפנייה יצאה לאחר פרסום הרכב הצוות, המונה 31 חברים – בכללם 29 גברים, שתי נשים בתפקיד עוזרות מחקר ואפילו לא מומחית אחת. יצוין שהצוות שהורכב גם אינו כולל נציג מקרב החברה הערבית בישראל, המונה 21% מן האוכלוסייה ושרבים מבניה ובנותיה ממלאים תפקידים בשירותי הרפואה (ר' ידיעה בע' 4). בפנייה הודגש כי העדרן של נשים מומחיות בצוות עלול לגרום לכך שצרכיהן של נשים, מחצית מאוכלוסיית ישראל, לא יובאו בחשבון במסגרת קבלת ההחלטות. עוד נכתב בפניה: "מומחיות בתחומים הרלוונטיים מצויות בשפע".

מק"י וחד"ש נערכות לציין את ה-1 במאי במגבלות הקורונה

פעילות ופעילי המפלגה הקומוניסטית הישראלית (מק"י) והחזית הדמוקרטית לשלום ולשוויון (חד"ש) נערכים לציון יום העובד הבינלאומי, ה-1 במאי, בתנאים המיוחדים השוררים בעקבות התפרצות נגיף הקורונה ובהתאם להנחיות משרד הבריאות. לראשונה ביותר מ-80 שנה לא יתקיימו עצרות פומביות בהשתתפות אלפים סמוך ליום העובד. במקום זאת נערכים בחד"ש ובמק"י לקיום עצרת מרכזית מקוונת בעברית ובערבית באמצעות אפליקציית זום ודפי הפייסבוק.

בנוסף ייערכו עשרות משמרות מחאה בערים וביישובים ברחבי הארץ, בהן יונפו דגלים אדומים יחד עם כרזות הקוראות למתן פיצוי מלא ("100% ולא פחות") על אובדן ההכנסות של השכירים, המובטלים והעצמאים. כן יופקו סרטונים בעברית ובערבית על משמעות יום העובד ועל ההשלכות החברתיות והמעמדיות של נגיף הקורונה בעידן העמקת המשבר הקפיטליסטי הגלובלי.

מק"י תל אביב
קבוצת פעולה פמיניסטית
מגדר, מעמד ומאבקים
מפגשי קריאה ודיון

קבוצת קריאה וירטואלית לתיאוריה מרקסיסטית ופמיניסטית

פרטים והרשמה בכתובת:

https://forms.gle/FFYz5CnESRrC2D1s5

לקוראי "זו הדרך" ולמפיציו

"זו הדרך" יוסיף להופיע במהלך משבר הקורונה במהדורה שבועית מקוונת. המערכת מזמינה את הקוראים ואת מפיצי "זו הדרך" לשלוח אליה כתובות דוא"ל על מנת להבטיח שהקוראים יקבלו את הגיליונות. כמו כן, מעוניינת המערכת לקבל ידיעות, מכתבים ומאמרי דעה.

במקביל מתפרסמות מדי יום ידיעות באתר מק"י (www.maki.org.il). הכתובת לפניות למערכת באמצעות דוא"ל: zohaderekh@gmail.com